

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Omdanning av Norsk språkråd - høringsuttalelse

Vi, som utgjør ei faggruppe for Norsk senter for kvænsk språk og kultur, ser med bekymring på at Kultur- og kirkedepartementet i sitt høringsbrev av 20.1. 2004 ikke synes spørsmål om språksituasjonen for personer med "fremmedkulturell bakgrunn" er relevante i forbindelse med etableringa av det nye språkorganet. Vi begrunner vår bekymring i det følgende.

I referansedokumentet "Omdanningen av Norsk språkråd" fra Departementet som bl.a. er basert på intervju med ansatte og styremedlemmene i Norsk språkråd, vises det til at det ikke finnes noen instans som har et samla ansvar for språksituasjonen til minoritetene, og at det derfor er behov for et organ med mer helhetlig og koordinerende ansvar for språk i Norge. Det er også behov for å samle informasjon om de språklige (menneske)rettighetene til de ulike gruppene. Med bakgrunn i følgene sitat fra St.meld. 48 (2002-2003), kapittel 12.11 Samisk og andre minoritetsspråk: *"Også vilkåra for samiske språk og andre minoritetsspråk må ivaretaast innafor ramma av ein samla norsk språk- og kulturpolitikk, i samsvar med etablerte prinsipp og dei pliktane norske styresmakter har teke på seg nasjonalt og internasjonalt"*, skapes det lett en forvirring om hensiktene i ett og samme departement.

Begrepet "fremmedkulturell" er i beste fall altfor snevert i diskusjonen. For eksempel kan ikke kvensk, samisk og skogsfinsk kultur omtales som "fremmede kulturer" i Norge. Det har vært kvensk bosetting i Norge i hvert fall siden seinmiddelalderen. Et stort navnetilfang i Troms og Finnmark fylker vitner om gammel bosetting, naturbruk og tradisjoner. Kvensk språk er ennå levende i miljø i Troms og Finnmark, men språket er samtidig alvorlig trua. Kvenene er, ifølge internasjonale konvensjoner som Norge har ratifisert, en nasjonal minoritet og kvensk er et nasjonalt minoritetsspråk. Vi viser også til rapporten "Kvensk – språk eller dialekt?" av Kenneth Hyltenstam på Stockholms universitet som nå er ute på høring. Rapporten er bestilt av Kommunal- og regionaldepartementet og Kultur- og kirke- departementet med bakgrunn i at Europarådet har bedt Norge avklare statusen for kvensk.

Det foregår i dag ei vitalisering av kvensk språk og kultur. Folk er begynt å skrive på forskjellige kvenske dialekter (romaner, oversetting av tegneserier, læremiddel). Det finnes likevel ikke noe offentlig språkfaglig organ for kvensk. Norsk senter for kvænsk språk og kultur har én ansatt som bl.a. arbeider med språkfaglige saker. I tillegg har vi Kvensk navnekonsulenttjeneste som er en del av Norsk språkråd. Denne tjenesten utgjør én person i 50 % -stilling. Arbeid med navn der termer inngår (for eksempel ord for nasjonalpark, fylkeskommune, barnehage osv.) i sammensatte stedsnavn, blir også en del av virksomheten. De ansatte ved Norsk senter for kvænsk språk og kultur og Kvensk navnekonsulenttjeneste må m.a.o. også behandle språkspørsmål som ellers behandles i språkråd og språknemnder.

Det er naturlig å sammenlikne både den lingvistiske og den samfunnsmessige situasjonen for kvensk med situasjonen for tornedalsfinsk (meänkieli) i Sverige. Det er allerede etablert et

samarbeid mellom kvener og tornedalinger om felles normeringsspørsmål i de to minoritetsspråka. Vi viser for øvrig til utredninga *Mål i mun* (SOU 2002:27) der blir det foreslått å inkludere både nasjonale minoritetsspråk (samisk, meänkieli, finsk, romani, jiddisch), innvandrerspråk og tegnspråk i et nytt Sveriges språkråd. Svenska Tornedalingars Riksförbund tilrår i sin høringsuttalelse at det opprettes ei språknemnd for meänkieli som underordnes Sveriges språkråd, men som lokaliseres til Tornedalen. Ei slik desentralisert organisering vil være av interesse også for kvensk språkrøkt og forskning, både som modell for organisering og som en naturlig samarbeidspartner. I et annet naboland, Finland, er Forskningscentralen för de inhemska språken et statlig institutt for både språkforskning (finsk, svensk, samisk, tegnspråk, romani), språkrøkt (språknemnder for finsk, svensk og samisk) og leksikografi, og samtidig lokalitet for et omfattende bibliotek og språkvitenskapelige arkiv.

Det er uforståelig for oss at Departementet vil skyve problematikken omkring minoritetsspråka i landet foran seg og ikke inkludere den i arbeidet med strategidokumentet som et interimsstyre nå skal utarbeide. Norges språklige særpreg, i tillegg til å ha to målformer av norsk, er nettopp flerspråklighet. Dette må også synliggjøres i de oppgavene som det nye språkorganet skal arbeide med.

På bakgrunn av ovenstående tilrår vi at arbeidet med kvensk språk blir inkludert i det nye språkorganet, som et eget kvensk språkråd.

Vi er sterkt uenige med Departementet som ikke synes at en lovhjemmel er nødvendig for å etablere det nye språkorganet. Det nye språkorganet må opprettes ved en lov der mandatet til organet er formulert i lovteksten.

Alta – Børselv – Tromsø, 20. april 2004

Faggruppa for Norsk senter for kvænsk språk og kultur

Irene Andreassen, rådgiver, Navnekonsulenttjenesten for kvenske stedsnavn

Terje Aronsen, faglig leder, Norsk senter for kvænsk språk og kultur (sign.)

Eira Söderholm, 1.amanuensis, Humanistisk fakultet, Universitetet i Tromsø (sign.)

